

NETWERKBIJEENKOMST – VOORSTEL PROFESSIONALISERINGSTRAJECT Kennisplatform Educatie en Presentatie (KEP) van Archiefsector

Stadsarchief Rotterdam (14-11-2019)
– Yteke van der Vegt (lid kerngroep KEP)

INSPIRATIE VOOR PROFESSIONALISERINGSTRAJECT

Er zijn er al een aantal:

- **Natuurmusea:**
<http://www.lerendoejesamen.net/>
<https://natuurmusea.nl/>.
 - Projectperiode: 2016-2018
 - 13 musea met natuurhistorische collecties.
 - Kern: onderzoekend leren (krijgt een steeds belangrijkere plek in het onderwijs en past ook heel goed bij deze musea)
- **Oorlogs- en verzetsmusea:**
<https://smh40-45.nl/kwaliteitsimpuls-educatie/>
<https://www.lerenvanwo2.nl/>
<https://www.oorlogsbronnen.nl/>
 - Projectperiode: 2018-2020
 - Deze is ontstaan als vervolg op dat van de natuurmusea
 - 14 bij de Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45 aangesloten instellingen.
 - Kern: oorlog, vrijheid en burgerschap
- **IVN Natuureducatie:**
<https://www.ivn.nl/nieuws/leer-je-groen>
 (combi van e-learning en fysieke bijeenkomsten/cursussen)
- **Erfgoedacademie (Yvonne Ploum):** heeft ism Nationale Monumentenorganisatie en Nederland Monumentenland subsidie ontvangen voor de ontwikkeling van een platform voor e-learning op erfgoedgebied, volgens het format van *Leer je groen*. (gehoord op LKCA bijeenkomst 3 okt., zie hierna voor verslag bijeenkomst)

Doel van deze trajecten

- Samenwerken om tot kwalitatief goede archiefeducatie te komen (we hebben allemaal hetzelfde nodig, dus laten we elkaar helpen)
 - Inventariseren wat er al is aan best practices (onderwijsprojecten en cursussen educatoren/presentatoren) + wat er nog zou moeten komen (hiaten invullen)
 - Het ontwikkelen van blauwdrukken waar iedereen iets aan heeft
-

DERGELIJKE PROFESSIONALISERINGSTRAJECTEN SLUITEN AAN BIJ KEP-DOELSTELLINGEN

KEP

- Doel: Inventariseren of dit iets voor ons is, door in gesprek te gaan met natuur- en oorlogsmusea
 - Leden: Wie wil erin?
-

SAMENWERKINGSVERBANDEN TBV KENNISDELEN EN PROFESSIONALISEREN LEEFT IN ERFGOEDECTOR

4 Voorbeeldprojecten:

1. KVAN/BRAIN onderzoekt opleidingsbehoeften

<https://www.kvanbrain.nl/nieuws/kvanbrain-onderzoekt-opleidingsbehoeften>

6 november 2019

KVAN/BRAIN speelt zoals bekend een aanjagende rol in het bevorderen van de deskundigheid van archiefprofessionals. Dit onderwerp staat opnieuw hoog op de agenda, door de voorgenomen [wijziging van de Archiefwet](#) en het loslaten van de diploma-eis voor de archivaris. Deze veranderingen brengen vragen met zich mee als: wat vinden we als sector dat de archiefprofessional aan kennis, kunde en competenties in huis moet hebben?

Om hier antwoord op te krijgen inventariseert KVAN/BRAIN momenteel de wensen en behoeften aan opleiding en bijscholing in de archiefsector. De inventarisatie bestaat uit twee onderdelen: een online enquête onder BRAIN-leden en een korte serie interviews met stakeholders in het veld en ook enkele opleiders. Om de diversiteit in ons vakgebied zo goed mogelijk recht te doen, is bij de uitvraag onderscheid gemaakt tussen toezicht en advies, digitaal informatiebeheer en erfgoed van analoge naar digitaal.

De inventarisatie beslaat naast de vakinhoudelijke kennis ook de professionele vaardigheden en competenties waarover de archiefprofessional dient te beschikken.

Om de resultaten van de inventarisatie verder aan te scherpen, wordt vervolgens een brainstorm georganiseerd met diezelfde stakeholders en opleiders. De resultaten worden samengevat in een adviesrapport voor het bestuur van KVAN/BRAIN. Dit rapport is naar verwachting eind van het jaar gereed.

Echter: gaat alleen over verkorten overbrengingstermijn van 20 naar 10 jaar door toenemende digitalisering en dus over beheer en behoud. En niet over educatie en/of presentatie!

2. Museumspecial Archievenblad

<https://www.kvanbrain.nl/nieuws/museumspecial>

7 november 2019

Voor het novembernnummer van het Archievenblad werkt de redactie samen met de redactie van Museumpeil. Vera Weterings (redacteur Archievenblad en Museumpeil) nam het initiatief en verzette veel werk om een katern samen te stellen dat in beide bladen is afgedrukt. U leest hoe musea en archieven samen met de bezoeker aan de slag gaan met erfgoedmaken, over spel in de erfgoedsector en samenwerking tussen de sectoren. Door het lezen van dit Archievenblad krijgt u een kijkje in de museumsector en wellicht biedt dat inspiratie voor het presenteren van de topstukken uit uw archief.

Het kabinet wil 'de kennis over onze gedeelde geschiedenis, waarden en vrijheden vergroten'. Meer aandacht voor historische en maatschappelijke ontwikkelingen helpt bij het begrijpen van elkaars achtergronden en cultuur. Ruim tien jaar geleden is er gewerkt aan de oprichting van een Nationaal Historisch Museum. Nog voordat het museum opende, was het alweer gesloten. Maar de vraag vanuit de politiek om aandacht te besteden aan de Nederlandse geschiedenis verdween niet. In 2017 stelde Sybrand Buma in de Volkskrant: 'We leven in een tijd van versplintering. Hele volksstammen kennen het volkslied niet en ook over de totstandkoming van ons land is bij velen niets bekend. Dat moeten wij bijbrengen. Ons Plakkaat van Verlatinge ligt in een gangetje in het Nationaal Archief. Niemand die het weet, terwijl je er trots op kunt zijn. In het regeerakkoord spraken we af om dat soort zaken zichtbaar te maken. Dat moet de nieuwe minister goed doen.'

Over de presentatie van het Plakkaat in het Nationaal Archief ging Buma te kort door de bocht. Jaarlijks komen daar duizenden scholieren op af en iedereen kan het momenteel bewonderen in de tijdelijke tentoonstelling Topstukken in perspectief - Van Plakkaat van Verlatinge tot Abdicatie in het

Nationaal Archief. Marens Engelhard reageerde in De Telegraaf en nodigde Sybrand Buma uit: 'Voor informatie over de totstandkoming van ons land kan iedereen terecht bij het Nationaal Archief. Of ga eens op bezoek bij een archief of museum in je eigen omgeving. Door actief aan de slag te gaan met je geschiedenis, leer je het meest.' Vorige maand vestigden Pieter Heerma en Klaas Dijkhoff de aandacht op het presenteren van het Plakkaat van Verlatinge samen met de Unie van Utrecht in een permanente tentoonstelling. Ook de provincie Utrecht sloot aan bij de wens de Unie van Utrecht te willen presenteren. Het presenteren van deze archiefstukken is dus een zaak die op nationaal niveau besproken wordt. Reden genoeg om als archivaris eens na te denken en te lezen over alle mogelijkheden op het gebied van presentatie en publieksparticipatie en zelf aan de slag te gaan.

3. **LKCA bijeenkomst verkenning deskundigheidsbevordering erfgoedvrijwilligers**

2 okt. LKCA Utrecht

Yteke van der Vegt was hier namens het KEP en de archiefsector aanwezig.

Verslag met bijlage is [hier](#) te vinden

(op Kennisplatform Educatie & Presentatie van <https://kia.pleio.nl/>, bij: *Bestanden*)

- a. **OCW** heeft het LKCA gevraagd deze bijeenkomst te organiseren, vanwege de beleidsbrief [Erfgoed telt](#) (2018-2021):

Zie ook bijlage hierna: Samenvatting **Erfgoed Telt**

- In deze kabinetsperiode is er **€ 325 miljoen** beschikbaar.
- Met dit geld wil het kabinet het **erfgoed**:
 - voor de huidige generatie en toekomstige generaties behouden;
 - in de leefomgeving van mensen positioneren;
 - in de maatschappij onder de aandacht brengen.
- Er is nadrukkelijk aandacht voor de waardering van **vrijwilligers** in de erfgoedsector. Dit wordt uitgewerkt in vier lijnen:
 1. E-learning, nu belegd in het ontwikkelen van een erfgoedvariant van 'Leer je groen'.
 2. een erfgoedprijs om de vrijwillige inzet expliciet te waarderen.
 3. subsidieregeling om kennisbevordering en samenwerking van erfgoedvrijwilligers te stimuleren; wordt binnenkort gepubliceerd.
 4. regionale ondersteuning bv. bij het indienen van subsidieaanvragen.

Twee andere dossiers op het gebied van erfgoed en overheid spelen ook een rol:

- b. De ophanden zijnde ratificering van het [FARO verdrag](#), waarin erfgoedparticipatie in de eigen omgeving heel belangrijk wordt.

Erfgoed brengt mensen samen en zorgt ervoor dat de omgeving, die snel verandert, vertrouwd blijft. Het Europese Verdrag van Faro benadrukt deze maatschappelijke en verbindende waarde van erfgoed en het belang van deelname door de samenleving. In nauwe samenwerking met erfgoedorganisaties onderzoekt de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) daarom de komende jaren hoe burgerinitiatief en -participatie het beste kunnen worden gestimuleerd en gefaciliteerd.

*Het Verdrag van Faro benoemt een beweging in de erfgoedsector die steeds sterker wordt: cultureel **erfgoed als middel om maatschappelijke doelen** te verwezenlijken. Denk aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt die samen werken aan het onderhoud van een fort. Of bijvoorbeeld de Sint Maartensviering in Utrecht die zorgt voor sociale cohesie omdat verschillende groepen met elkaar in contact komen.*

- c. **Right to Challenge** principe: dat gaat er vanuit dat **bewoners hun overheid kunnen uitdagen om samen de situatie in hun omgeving te verbeteren**. Het initiatief komt bij de inwoners te liggen. Dit principe wil het Rijk ook verbinden aan erfgoed, als voorbeeld wordt het onderwerp herbestemming van leegstaande kerken genoemd.

(burgerschap, sociale cohesie, maatschappelijke betrokkenheid)

Probleemanalyse bijeenkomst

Om in kaart te brengen welke issues er liggen bij het verbeteren van deskundigheidsbevordering in de erfgoedsector – en vrijwilligers in het bijzonder – inventariseren we de belangrijkste vraagstukken. Iedereen loopt rond en noteert zijn/haar punten over vier sub thema's op de flappen:

- a. **Inhoudelijk:** over wat voor deskundigheidsbevordering hebben we het?
- b. **Doelgroepen:** voor welke doelgroep(en)? Verschil professionals / vrijwilligers? Verschillende soorten vrijwilligers.
- c. **Vraagkant:** hoe zit het met de motivatie van de doelgroepen om geschoold te worden?
- d. **Bereik:** hoe bereik je je doelgroepen? Hoe weten zij waar ze moeten zijn?

Actie n.a.v. bijeenkomst

LKCA stemt af met OCW over vervolgstappen.

4. Aanjagersbijeenkomst kia-pleio

10 okt. Archief Den Bosch

Yteke van der Vegt was hier namens het KEP aanwezig.

Acties vanuit dit overleg m.b.t. KEP:

a. De zin en onzin van jaarplannen voor de platformen

- Vraagstelling: Moet je wel een jaarplan willen? Er gaat veel tijd en energie in zitten, terwijl je beter aan de slag kunt gaan en er gedurende het jaar toch altijd onvoorziene zaken voorbij komen.
- Conclusie: Enige vorm van structurering is wel wenselijk. Maak dus een kort jaarplan.

b. Meer aandacht op Archiefdagen voor publiek (niet alleen beheer & behoud):

Janna Leguijt heeft Puck Huitsing gemaïld dat kennisplatformen Dienstverlening en Educatie & Presentatie (KEP) graag een bijdrage willen leveren aan de Archiefdagen 2020.

c. Meer samenwerking tussen platformen:

1^e Poging op 16 dec. a.s.: brainstorm bijeenkomst *Toegang tot Data*

- Organisator: Janna Leguijt kennisplatform Dienstverlening (ook docent Archivistiek Amsterdam Hogeschool)
- Uitgenodigd: diverse kennisplatformen:
 - Pauline Harmsen (?)
 - Rens Ouwerkerk (Platform Informatiebeheer)
 - Theo Vermeer (?)
 - Pepijn Lucker (Platform Preservering)
- Ellen Loozen gaat namens KEP

RE Ellen n.a.v. uitnodiging 16 dec. door Janna Leguijt

Voortbordurend op de brainstorm Toegang tot data komt dit bij me op: Waar ik een mooie samenwerking denk te zien is tussen Dienstverlening en Educatie/presentatie op het gebied van leren onderzoek te doen in de archieven.

De niet ervaren bezoekers handvatten geven hoe je onderzoek kunt aanpakken. Hoe werkt een archief? Hoe zet je je eigen onderzoek op? Etc etc

Ik denk niet zo zeer aan cursussen maar meer aan online "how to" filmpjes?

Laagdrempelig informatie geven die voor veel archieven bruikbaar is. Tevens verwachtingsmanagement regelen.

Tegelijkertijd hoor ik mezelf ook denken: "ik moet eerst intern navragen hoe men daar tegenover staat", "daar heb ik geen tijd voor", "gaat dit wel werken?", "help de webrichtlijnen" etc

Kortom ik ben benieuwd hoe jullie hier tegen aan kijken?

Zou het wellicht een mooi afstudeerproject zijn?

RE Anneke n.a.v. uitnodiging 16 dec. door Janna Leguijt

Het Zeeuws Archief verzorgt al jaren cursussen 'Wegwijs in archieven', telkens rondom een thema en dan laten zien welke gegevens je in welke archieven kunt vinden en hoe je het beste kunt zoeken om maximaal te kunnen vinden.

Het blijft een lastige materie.

Inmiddels staan er op onze nieuwe website een heleboel zoekgidsen die dat doel ook hebben: waar moet je zoeken om gegevens over een bepaald onderwerp te kunnen vinden:

<https://www.zeeuwsarchief.nl/zoekgids/>

In het Zeeuws Archief is daarnaast ook gesproken over 'how to...'-filmpjes.

Voorlopig is dit nog niet realiseerbaar (tijd/middelen/menskracht) maar wellicht in de toekomst wel.

Algemene 'how to...'-filmpjes zouden heel goed als landelijke paraplu er boven kunnen hangen.

Daardoor kunnen bezoekers ook de verbanden gaan zien, dat, als je eenmaal weet hoe een archief in elkaar zit en hoe je kunt zoeken, die kennis voor heel veel zoekacties in archieven toepasbaar is.

Mocht een archiefdienst dan behoefte hebben aan een specifiek 'how to...'-filmpje, dan kan dat.

Als het maken van een (of meerdere? 'how to...'-filmpje als afstudeeropdracht zou kunnen worden gemaakt, lijkt me dat een goed idee om eens te kijken of dat haalbaar is.

Iemand die niet van de hoed en de rand weet kijkt er wellicht heel anders naar en maakt vanuit zijn/haar relatieve onwetendheid/onbekendheid hele andere keuzes om toch effectief te kunnen zoeken én vinden.

ACTIE KEP

Werkgroep Professionaliseringstraject vormen

- Aangemeld tijdens overleg:
 - Ellen Lozen (Nationaal Archief)
 - Yteke van der Vegt (Historisch Centrum Leeuwarden)
- Maar, zijn er meer belangstellenden onder onze 175 (!) leden die zich hiervoor willen inzetten? Graag aanmelden bij: yteke.vandervegt@leeuwarden.nl

Doel werkgroep:

Met mensen van de natuur- en oorlogsmusea praten om erachter te komen:

- wat zo'n kennisbevorderingstraject hen heeft opgeleverd
- hoe je zo'n traject opzet
- wat daarvoor nodig is
- of het ook een idee is voor onze archiefsector

En de resultaten terugkoppelen tijdens onze volgende KEP bijeenkomst in het voorjaar 2020 (datum en plaats nog onbekend).